

Nr 168

Av herrar Ollén och Söderquist, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till avlöningar vid fångvårdsanstalterna.

Fångvårdsbyggnadsutredningen föreslog i sitt betänkande II »Anstalter för fångvårdens ungdomsklientel» bl. a. att den nu som ungdomsanstalt utnyttjade fångvårdsanstalten i Uppsala skulle, så snart andra vårdplatser för till ungdomsfängelse dömda kunde disponeras, användas som anstalt för unga straff- och fängelsefångar. Med hänsyn till den ändrade dispositionen av anstalten torde, enligt utredningens mening, assistenttjänsten för lärar- och fritidsverksamhet kunna utgå, varvid medel i stället föreslogs beräknade till arvoden åt deltidsanställda fritidsledare.

Vidare föreslog utredningen att arvodet till anstaltsläkaren, som nu är beräknat med hänsyn till att denne även skall fungera som rådgivande psykiater vid anstalten, skulle nedsättas något med hänsyn till att funktionen som rådgivande psykiater i fortsättningen skulle övertagas av anstaltsgruppens psykiater. Sedan departementschefen (prop. 140/1955) förklarat sig inte vara beredd taga ställning till förslaget om gruppindelning för anstalter för unga, företogs dock inte några förändringar i berörda avseenden.

I statsverkspropositionen till årets riksdag (prop. 1 bil. 4) föreslås emellertid bl. a. att en anstaltsgrupp för unga, omfattande såväl till ungdomsfängelse dömda som unga straff- och fängelsefångar, skall bildas. I samband härmed har det av fångvårdsbyggnadsutredningen framlagda, ovan nämnda förslaget till förändringar och indragning av vissa befattningar vid uppsalaanstalten upptagits. Sålunda föreslår departementschefen att en befattning som assistent i Ca 20 för undervisning och fritidssysselsättning skall utgå men att i stället 5 000 kronor skall beräknas för arvodesanställda fritidsledare. Departementschefen uttalar att genom denna anordning frivilliga krafter, närmast folkbildningsintresserade ungdomsledare, skulle kunna tagas i anspråk för fritidsverksamheten.

Givetvis är det högeligen önskvärt att utomstående personer med anknytning till folkbildningsarbete etc. anlitas för bildnings- och fritidsverksamheten vid fångvårdsanstalterna. Så sker också redan nu i stor utsträckning, även vid anstalten i Uppsala.

Den nu tjänstgörande läraren har sålunda till uppgift att anskaffa krafter utifrån för fritids- och annan bildningsverksamhet men måste själv, då dessa krafter icke kan stå till förfogande under all den fritid som de intagna åtnjuter, i stor utsträckning ombesörja deras sysselsättande.

För att undervisningen vid en anstalt för unga skall få erforderlig kontinuitet fordras erfarenhetsmässigt att någon utövar en direkt ledning av verksamheten. De av de intagna som bedriver studier, t. ex. vid korrespondensinstitut o. d., behöver handledning, anvisningar om studiemetoder m. m. och kontroll att de fullföljer sina kurser. Man torde inte kunna räkna med att anstaltdirektören annat än i mycket ringa omfattning skall kunna övertaga dessa funktioner, vilka hittills åvilat den till indragning föreslagna befattningen i Ca 20. Detta i all synnerhet som anstalten, när den inte längre skall användas som anstalt för verkställighet av ungdomsfängelse, ändå skall avses för ungt klientel för vilket utbildningsbehovet är särskilt accentuerat.

Fångvårdens organisationskommitté uttalade också i sitt betänkande (sid. 51) om råjongplanens fullföljande (SOU 1955: 40) att det ofta berodde på tillfälliga omständigheter huruvida en ung lagöverträdare dömdes till ungdomsfängelse eller till tidsbestämt straff; man hade här att göra med ett både till sin mentala struktur och tidigare kriminella belastning i stort sett homogent klientel. Utredningen fann det därför angeläget att inom ramen för de gränser som uppdrages av gällande lagstiftning behandlingen av de unga *straff- och fängelsefångarna gjordes såvitt möjligt likartad den som kommer ungdomsfängelseklientelet till del.*

När nu uppsalaanstalten även i fortsättningen avses skola användas för ungt klientel, motiverar detta och anstaltens storlek att anstaltschefen vid sin sida får behålla en assistent för undervisning och fritidssysselsättning. Med hänsyn till möjligheterna att rekrytera denna befattning, vars innehavare givetvis jämväl bör i mån av tid biträda med vårduppgifter i övrigt inom anstalten, torde den böra uppföras som fångvårdsassistent i lönegrad Ce 23; erfarenheten har nämligen visat, att det är omöjligt att vid lägre lönesättning kunna fast knyta en kvalificerad kraft vid anställningen.

Vad beträffar psykiaterns ställning har förutsatts att överläkaren på Roxtuna skall tjänstgöra som gruppens psykiater; han skall i denna egenskap regelbundet besöka såväl centralanstalten å Skenäs som dess annex i Nyköping. Därjämte skall han »tid efter annan besöka även andra anstalter inom gruppen». Med andra anstalter åsyftas bl. a. anstalten i Uppsala.

Som en följd härav föreslås att arvodet till anstaltens läkare, som tillika är anstaltens rådgivande psykiater, nedsättes med 2 400 kronor, motsvarande arvodet som rådgivande psykiater. Detta förslag förefaller i hög grad betänkligt.

Med hänsyn till det klientel som anstalten beräknas få mottaga borde behovet av täta psykiatriska konsultationer ligga i öppen dag. Dessa unga fångars labila mentala tillstånd kräver ofta snabba undersökningar och avgöranden från läkarens sida. I många situationer torde det komma att visa sig, att man inte kan invänta Roxtuna-överläkarens besök. Även om telefon-

konsultationer i viss utsträckning skulle kunna ersätta gruppsykiaterns personliga besök, så får man därför räkna med att anstaltsledningen ofta och särskilt i akuta fall har behov av att rådgöra med en psykiater som genom personliga observationer har möjlighet att bilda sig en uppfattning om det individuella fallet. Om uppsalaanstalten synes gälla vad som sägs om ystads- och hilderoanstalterna, nämligen att avståndet torde vara för stort för att överläkaren på Roxtuna skall kunna överta råjONGLÄKARENS funktioner där.

Utgångspunkten vid den i det föregående förda argumenteringen har i huvudsak varit att uppsalaanstalten, såsom i propositionen förutsattes, skulle upphöra att vara anstalt för verkställighet av ungdomsfängelse och i stället användas som anstalt för till straffarbete och fängelse dömda unga fångar. Om en sådan förändring av anstaltens uppgift är möjlig att genomföra är ovisst. Antalet till ungdomsfängelse dömda män befinner sig nämligen i stigande. Under år 1954 mottog fångvården tillhoppa 139 till ungdomsfängelse dömda män; motsvarande antal var 1955 167. Därest uppsalaanstalten jämväl under nästa budgetår och kanske även därefter måste användas för verkställighet av ungdomsfängelse, framstår den här påtalade reduceringen av tjänster vid anstalten såsom ännu mer obefogad.

På grund av vad som sålunda anförts hemställes,

att anslaget till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar måtte beräknas så, att beträffande fångvårdsanstalten i Uppsala en assistent i Ce 23 för undervisning och fritidssysselsättning kan anställas ävensom att läkararvodet bibehålles vid 4 800 kronor.

Stockholm i januari 1956

David Ollén

Martin Söderquist